

ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ จังหวัดนครราชสีมา
Impacts and How People Adjust to the COVID-19
Pandemic and New Community Norms
in Nakhon Ratchasima Province

กนกพร ฉิมพลี (Kanokporn Chimplee)¹

ทวี วัชรเกียรติศักดิ์ (Tawee Watcharakietisak)²

รัตติกร ศรีชัยชนะ (Rattikorn Shichaichana)³

ชมชนก ธนาวีราภรณ์ (Chomchanok Thanaweeraporn)⁴

จารุกิตต์ ไชยรอด (Jarukit Chairod)⁵

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในมิติเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสาน มีการกำหนดตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 410 ครั้วเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นการศึกษาด้วยแบบสอบถาม และกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 คน ด้วยเครื่องมือการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าแจกแจงข้อมูล ค่าร้อยละและ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ คณະมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
correspondent author e-mail: Kanokporn.c@nrru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณະมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณະมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁵ นักวิจัย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาโคราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้หลักการวิเคราะห์เชิงอุปนัย โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยองค์กรภาครัฐ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายสาธารณะ แนวทางการปฏิบัติ ตลอดจนประชาชนได้รับรู้แนวทางที่เหมาะสม ทราบถึงผลกระทบและลักษณะการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่

ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสินค้าทางการเกษตรที่ไม่สามารถขายได้ เกิดการชะลอตัวในการจับจ่ายสินค้าของประชาชน การเกิดความวิตกกังวล การเดินทางออกนอกบ้าน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างห่างขึ้น มีการหวาดระแวงกันระหว่างชุมชน ข้อมูลข่าวสารระดับจังหวัดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ค่อนข้างล่าช้า และรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ของเด็กเล็ก ซึ่งผู้ปกครองต้องคอยดูแลช่วงระหว่างเรียนออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น 2) ประชาชนมีการวางแผนในการใช้จ่ายในระดับครัวเรือน มีความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น การทำอาหารทานเองในครัวเรือน และทำให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ๆ ในพื้นที่ มีการป้องกันตัวเองเมื่อออกนอกบ้าน ตลอดจนการงดงานสังสรรค์ และงานที่ต้องรวมตัวกันกับคนจำนวนมาก ๆ อีกทั้งมีการทำงานอยู่กับบ้านเพื่อการระวังตัวเอง

คำสำคัญ: ผลกระทบ, การปรับตัว, โควิด-19, ชุมชนวิถีใหม่

Abstract

The objective of the research study on Impacts and How People Adjust to the COVID-19 Pandemic and New Community Norms in Nakhon Ratchasima Province is to investigate the impacts, and how people adapt to the COVID-19 pandemic and new community norms in terms of economy, health, society, the environment, information technology and education in Nakhon Ratchasima Province. Quantitative and qualitative research methods (mixed methods) were used in this research, and there were 410 participants. Data were obtained from questionnaires completed by the participants and from 18 key informants. Research tools included an in-depth interview and

a quantitative data analysis. Data were analyzed by frequency, percentage and qualitative data analysis, based on the principles of inductive analysis.

The findings are as follows: 1) In terms of the impacts of the COVID-19 pandemic in Nakhon Ratchasima, it was found that the farmers were affected, as they could not sell their agricultural products, resulting in a slowdown in public spending. People were too anxious to go out, thus a weaker relationship in the community. In addition, there were fears among communities and delays in sharing local news on social media. Children were also required to take online classes, so parents had to take care of them at home, resulting in more responsibilities. 2) In terms of the adjustment to the new community norms, it was found that people made plans for household spending and became more careful about spending. They cooked at home, and new jobs were generated. They protected themselves when going outside, as well as refrained from organizing parties and attending crowded events. They also worked from home.

Keywords: Impact, Adjustment, Covid-19, New Normal

1. บทนำ

ทั่วโลกและประเทศไทยกำลังอยู่ในสถานการณ์การรับมือกับโรคโควิด-19 ที่เริ่มระบาดที่ประเทศจีนตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2562 ข้อมูลผู้ติดเชื้อจากโควิด-19 ณ วันที่ 10 กันยายน 2563 มีผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลก จำนวน 28 ล้านคน รักษาหายแล้ว 20 ล้านคน และเสียชีวิต 0.9 ล้านคน ในกรณีของประเทศไทย ผู้ติดเชื้อสะสม 3,454 คน รักษาหาย 3,310 คน เสียชีวิต 58 คน ถูกจัดอันดับโลกที่ 122 (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) และจากการรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2563 โดยสภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำเสนอความเคลื่อนไหวทางสังคมที่สำคัญอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิดฯ ส่งผลในมิติคุณภาพของคน การจ้างงานยังคงได้รับผลกระทบ

จากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้การจ้างงานลดลง ในขณะที่เดียวกันอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของเศรษฐกิจในครึ่งปีหลังยังไม่มีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างชัดเจน ส่งผลกระทบต่อธุรกิจขนาดเล็ก รวมทั้งภาคเกษตรอาจจะสูญเสียความสามารถในการดูดซับแรงงานจากนอกภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์เชื้อโควิด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) จะเห็นว่าสถานการณ์เชื้อโควิด-19 มีผลกระทบต่อภาพรวมต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะมีมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้ออย่างรัดกุมแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อโรครออยู่ ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruptive Change) ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งหากประชาชนมีการตั้งรับกับสถานการณ์หรือเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงก็จะสามารถดำรงอยู่ในชีวิตวิถีใหม่ได้ การระบาดของโรคโควิด-19 ขยายเป็นวิกฤตใหญ่ของประเทศ ทำให้ได้คนในสังคมได้เรียนรู้ปัญหามากมาย แม้คนส่วนหนึ่งจะเห็นปัญหาแต่ยังรับกับสภาพปัจจุบันได้เพราะอาจหาทางออกที่ดีให้กับประเทศไม่ได้ แต่เชื่อว่าวิกฤตนี้ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มใหญ่ที่เป็นอนาคตของประเทศเรียนรู้และพร้อมมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกำหนดอนาคตของประเทศ ดังนั้นแนวโน้มสังคมไทยหลังวิกฤตโควิด-19 น่าจะมีการพัฒนาหรือปฏิรูประบบต่าง ๆ ของประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะต่างได้รับผลกระทบและเรียนรู้ระหว่างการรับมือกับวิกฤตนี้ร่วมกันอย่างถ่วงน้ำหนัก

สำหรับสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ของจังหวัดนครราชสีมา ในมีนาคม 2563 พบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาสั่งปิดสถานที่เป็นการชั่วคราว หลังพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีกลุ่มเสี่ยงอีกจำนวนมาก โดยมีการสั่งปิดสถานที่เป็นการชั่วคราว มีผลตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม 2563 เป็นต้นไป ด้วยสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 อันเป็นโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขและพบว่าการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ติดเชื้ออย่างรวดเร็ว (มติชนออนไลน์, 2563) จังหวัดนครราชสีมาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งจังหวัดได้ออกมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง มาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาแล้วแม้ว่าจะส่งผลต่อการจำกัดการระบาดของโรคติดต่อและลดจำนวนผู้เสียชีวิต ซึ่งเป็นผลเชิงบวกแก่ประชาชนส่วนใหญ่ในทางตรงกันข้ามส่งผลให้การเคลื่อนไหวและกิจกรรมของประชาชนด้านต่าง ๆ ลดลง

อย่างเห็นได้ชัดไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา รวมถึงพฤติกรรมของประชาชนเปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการที่ประชาชนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายกับการป้องกันการติดเชื้อ (เช่น ต้องซื้อหน้ากากหรือเจลล้างมือ) รวมไปถึงการที่คนจะต้องมีการกักตัวอยู่กับบ้านจนทำให้ขาดรายได้ แรงงานว่างงาน จนเกิดความเครียดและปัญหาทางสุขภาพจิตตามมาอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของภาพรวมของประเทศจะมีข้อมูลจากเมืองหลักที่เป็นตัวแทนของประชากรของประเทศในการให้ข้อมูลการปรับตัวในวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งอาจยังไม่สะท้อนความเป็นจริงของประเทศ การเข้าไปศึกษาการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตวิถีใหม่ในระดับชุมชนท้องถิ่น จึงจะสามารถสะท้อนการดำรงอยู่ของประชาชนในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ซึ่งด้วยบทบาทหน้าที่นอกจากหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่แล้ว สถาบันการศึกษาในพื้นที่ยังมีความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังกล่าวในการสร้างความรู้จากสถานการณ์จริงในพื้นที่จริง ทั้งนี้ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) (ปิยวุฒิ บุญ-หลงและคณะ, 2559) ได้ทบทวนบทบาทของมหาวิทยาลัยต่อเมืองและภูมิภาค และมีข้อสรุปในประเด็นมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ 2 รูปแบบ คือ ใช้วิทยาศาสตร์เป็นตัวขับเคลื่อนโดยนักวิชาการสร้างนวัตกรรมขึ้นในมหาวิทยาลัยก่อน แต่ไม่เกิดประโยชน์และรายได้กับพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ กับรูปแบบต่อมาคือมหาวิทยาลัยจะทำงานร่วมกับเครือข่ายธุรกิจในพื้นที่อย่างเป็นเนื้อเดียวกันใช้หลักวิชาการในการแก้ปัญหาของธุรกิจและสังคมในบริบทจริง ดังนั้นสถาบันการศึกษาในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและการป้องกันตนเองจากโรคระบาดโควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจะเป็นการสร้างการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงในพื้นที่ รวมทั้งการนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางร่วมกับหน่วยงานในภาคส่วนต่าง ๆ บูรณาการจากสถานการณ์ปัญหาหรือเหตุการณ์จริงนำไปสู่การร่วมกันพัฒนาพื้นที่ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมามีหน้าที่หลักที่สำคัญ คือ การผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพการวิจัยและสร้างนวัตกรรม การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ รวมทั้งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญเชิงพื้นที่ (Area-based) มีบทบาทที่สำคัญในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่น เชื่อมโยงนโยบายของรัฐบาลมาสู่การพัฒนาท้องถิ่น บนฐานของความรู้และความสามารถ ดังนั้นเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จึงเข้ามามีส่วนในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อการนำองค์ความรู้ที่มีมาปรับปรุงยุคนี้ให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่

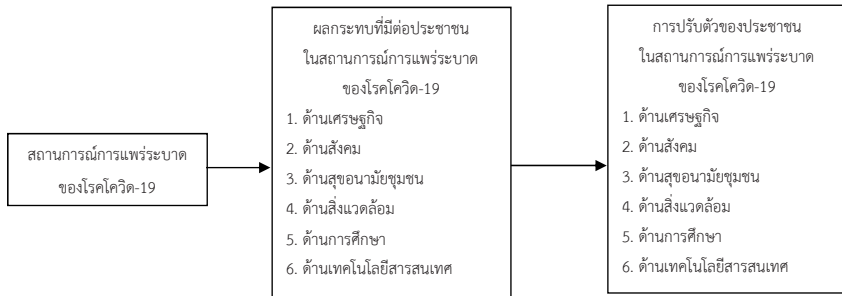
ภายใต้การดำเนินงานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ จังหวัดนครราชสีมา จะทำให้ข้อค้นพบจากงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ โดยองค์กรภาครัฐ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายสาธารณะ แนวทางการปฏิบัติตลอดจนประชาชนได้รับรู้แนวทางที่เหมาะสม ทราบถึงผลกระทบและลักษณะการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้เกิดแนวทางในการปรับตัวและการเรียนรู้ในการใช้ชีวิตในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างปกติสุขและเหมาะสมในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในจังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในจังหวัดนครราชสีมา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ จังหวัดนครราชสีมา มุ่งศึกษาสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการปรับตัวของประชาชน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัยชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (บุญเรือน ทองทิพย์, 2563) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยแบบพร้อมกัน (Convergent Design) เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพพร้อมกับเชิงปริมาณ โดยให้ความสำคัญการวิจัยทั้งสองแบบเท่าเทียมกัน และนำผลมารวมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องหรือทำให้ผลการวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น (จำเนียร จวงตระกูล และคณะ, 2563)

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ดำเนินในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอสูงเนินและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ในพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลปรุงใหญ่ ตำบลหนองระเวียง ตำบลกุดจิก ตำบลมะเกลือใหม่ ตำบลหนองยางและตำบลท่าช้าง ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2563 - มีนาคม 2564 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการวิจัยดังนี้

วิธีการเชิงปริมาณ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่กระจายอยู่ในจังหวัดในพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 775,859 ครัวเรือน คณะผู้วิจัยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 382 ครัวเรือน จากการเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน ดังนั้นผู้วิจัยได้มีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ศึกษาซึ่งมีทั้งหมด 6 ตำบล จึงมีการเพิ่มสัดส่วนตามขนาดของพื้นที่แตกต่างกัน ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 410 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) (ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัย

ในพื้นที่เป้าหมาย) ในพื้นที่จำนวน 3 อำเภอ 6 ตำบล ซึ่งมีการคัดเลือกพื้นที่ที่เป็นตัวแทนของประชากรแบ่งตามขนาดของพื้นที่ระดับอำเภอขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก แต่ละอำเภอมีการคัดเลือกจำนวน 2 ตำบล โดยกลุ่มเป้าหมายต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไป

วิธีการเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 18 คน โดยทำการเลือกหน่วยตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

4.2 เครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (วิธีการเชิงปริมาณ) และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (วิธีการเชิงคุณภาพ) ที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ใบรับรอง HE-138-2563 โดยพิจารณาพร้อมกันกับแบบเสนอโครงการวิจัย หลังจากผ่านการพิจารณาแล้ว คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการเชิงปริมาณ

การสร้างและปรับปรุงแบบสอบถาม ดำเนินการโดยออกแบบชุดคำถามและกร่างแบบสอบถามเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ/ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน สำหรับการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อนำผลการประเมินและข้อเสนอมาตรวจสอบ ปรับแก้ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และได้ผลการเินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) มีค่าระหว่าง 0.6-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) โดยทดลองใช้เก็บข้อมูลกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน

30 คน มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับตามวิธีการของ Cronbach

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มุ่งศึกษาสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการปรับตัวของประชาชน ประกอบด้วยส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คือ ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และส่วนที่ 3 คือ การปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขอนามัยชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยส่วนที่ 2 และ 3 ได้พัฒนาตามแนวคิดของ บุญเรือน ทองทิพย์ (2563)

วิธีการเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ได้มีการนำประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ/ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องแล้วจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบของการวิจัย ตัวอย่างเช่น ผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล การรักษาช้าลงหรือไม่เป็นไปตามนัดหมาย และด้านความสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เช่น ทำให้ร่วมกิจกรรมในชุมชนลดลง ความสัมพันธ์ในชุมชนเปลี่ยนไป เป็นต้น

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเชิงปริมาณ

การเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม มีการดำเนินงานแบ่งทีมนักวิจัย/บุคลากรสายวิชาการ ทีมละ 2 คน ออกเป็น 3 กลุ่มตามอำเภอที่กำหนด และนักศึกษา กลุ่มละ 10 คน รวมนักศึกษาที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งหมด 30 คน มีการวางแผนให้ลงพื้นที่ดำเนินงานประมาณ 2 ครั้ง ในการเชิญประชาชนในพื้นที่กำหนดให้ข้อมูลครั้งละ 40 ครัวเรือน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนจะกรอกแบบสอบถามเองด้วยตนเอง โดยมีนักศึกษา ค่อยอธิบายข้อคำถามหากกลุ่มตัวอย่างมีประเด็นข้อสงสัย

วิธีการเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การไปสัมภาษณ์มีการทำหนังสือ หรือแจ้งผู้ถูกสัมภาษณ์พร้อมให้แบบสัมภาษณ์ ไปล่วงหน้าเพื่อจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เตรียมข้อมูลหรือคำตอบไว้ล่วงหน้า ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ที่เก็บข้อมูลจะเป็นนักวิจัยระดับอาจารย์เท่านั้น โดยมีการกำหนดให้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 1 คนจะมีการใช้ผู้เก็บข้อมูลจำนวน 2 คน ได้แก่ นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมระยะเวลา 3 สัปดาห์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการคำนวณ หาค่าแจกแจงข้อมูล (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

วิธีการเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้หลักการวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Inductive Analyses) เกี่ยวกับการค้นพบ รูปแบบ ประเด็น และหมวดหมู่ ในข้อมูลของการวิจัย ทำให้เกิดข้อค้นพบจากข้อมูลที่วิเคราะห์ ผ่านการจัดกระทำระหว่างข้อมูลด้วยกัน เป็นการกระทำแบบล่างไปบน คือจัดข้อมูลไปสู่หน่วยของสารสนเทศเชิงนามธรรม เพื่อนำข้อมูลมาประมวลเป็นแนวคิดเชิงการอธิบาย ที่นำไปสู่การสรุปรวบยอดแบบครอบคลุมทั่วไป

5. ผลการศึกษา

ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ จังหวัดนครราชสีมา แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 3) การปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในมิติเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และ 4) แนวปฏิบัติชีวิตวิถีใหม่ การสร้างความเชื่อมั่นและความต้องการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคโควิด-19 โดยผลการศึกษาจาก กลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสำรวจ มีขนาด

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 ครั้วเรือน และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 คน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามระดับครั้วเรือนเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครั้วเรือน สถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครั้วเรือน อาชีพหลักและอาชีพเสริมของหัวหน้าครั้วเรือน รายได้รวมของครั้วเรือนต่อเดือนและการเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของครั้วเรือน มีรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 410)	ร้อยละ (100.00)
จำนวนสมาชิกในครั้วเรือนที่อาศัยอยู่จริงในปัจจุบัน		
1-3 คน	154	37.56
4-6 คน	213	51.95
6 คนขึ้นไป	43	10.49
สถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครั้วเรือน		
กำลังศึกษาอยู่ 1 คน	120	29.27
กำลังศึกษาอยู่ 2 คน	74	18.05
กำลังศึกษาอยู่ 3 คน	22	5.37
กำลังศึกษาอยู่ 4 คนขึ้นไป	7	1.71
ไม่มีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่	187	45.61
อาชีพหลักหัวหน้าครั้วเรือน		
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	31	7.56
พนักงานและลูกจ้างของรัฐ	6	1.46
พนักงาน ลูกจ้างบริษัท/ธุรกิจเอกชน	26	6.34
รับจ้าง/รับจ้างรายวัน	86	20.98
ค้าขาย	68	16.59
ธุรกิจส่วนตัว	21	5.12

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 410)	ร้อยละ (100.00)
เกษตรกรรม	100	24.39
ประมง	0	0.00
กลุ่มอาชีพ (เช่น ทอผ้า จักสาน)	2	0.49
อื่น ๆ	70	17.07
อาชีพเสริมของหัวหน้าครัวเรือน		
ไม่มี	255	62.20
ค้าขาย	32	7.80
เกษตรกรรม	53	12.93
รับจ้างทั่วไป/รับจ้างรายวัน	41	10.00
กลุ่มอาชีพ (เช่น ทอผ้า จักสาน)	4	0.98
ธุรกิจส่วนตัว	2	0.49
อื่น ๆ	23	5.61
รายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือนต่อเดือน		
ไม่เกิน 30,000 บาท	340	82.93
30,001 – 50,000 บาท	57	13.90
50,0001- 70,000 บาท	11	2.68
70,001 บาทขึ้นไป	2	0.49
เปรียบเทียบรายจ่าย-รายได้ของครัวเรือน		
เพียงพอและเหลือเก็บ	63	15.37
เพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ	166	40.49
ไม่เพียงพอ โดยไม่มีการกู้ยืม	47	25.97
ไม่เพียงพอ มีการกู้ยืมจากในระบบ	118	65.19
ไม่เพียงพอ มีการกู้ยืมจากนอกระบบ	16	8.84

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในปัจจุบัน 4-6 คน ร้อยละ 51.95 สถานภาพการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่มีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ ร้อยละ 45.61 อาชีพหลักหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่คือเกษตรกร ร้อยละ 24.39 รองลงมาคือ รับจ้าง/รับจ้างรายวัน ร้อยละ 20.98 และค้าขาย ร้อยละ 16.59 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่หัวหน้าครัวเรือน ไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 62.20 มีรายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือนต่อเดือนไม่เกิน 30,000 บาท ร้อยละ 82.93 และเปรียบเทียบรายจ่าย-รายได้ของครัวเรือน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ ร้อยละ 40.49

5.2 ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ประกอบไปด้วยผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ละด้านการศึกษา รายละเอียดผลกระทบแต่ละด้านดังนี้

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ ผลกระทบในปัจจุบัน (หลัง 3 พฤษภาคม 2563) เทียบกับระยะระบาดครั้งแรก (ก่อน 3 พฤษภาคม 2563) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โดยส่วนใหญ่รายได้ลดลง ร้อยละ 55.85 มีการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการอุปโภคบริโภคสินค้าต่าง ๆ ลดลง ร้อยละ 38.05 ด้านภาระหนี้สินในระบบ ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 71.46 ด้านภาระหนี้สินนอกระบบ ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 88.54 และด้านเงินออม ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 61.71 รายละเอียดดังตารางที่ 1

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในภาพรวม พบว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันหลายพื้นที่ทั่วประเทศได้รับผลกระทบคล้ายกันหมด ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กต้องปิดตัวลง เช่น ร้านค้าได้รับผลกระทบเพราะนั่งรับประทานอาหารในร้านไม่ได้ ซึ่งเป็นการซื้อกลับบ้านอย่างเดียว ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้ามีรายได้ลดลง และทำให้ประชาชนเกิดหนี้สินระดับครัวเรือน อีกทั้งกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสินค้าทางการเกษตรที่ไม่สามารถขายได้ การเกิดชะลอตัวในการจับจ่ายสินค้าของประชาชน ทำให้เกิดการกักตุน ยืมสินจะเป็นการกักตุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่เป็นหนี้เดิม หลังจากเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิดและภัยน้ำท่วมที่ผ่านมา สภาวะเศรษฐกิจมีความเสียหายไปจากเดิม ซึ่งรายได้ที่ขาดหายไปเกินครึ่งจากที่เคยได้ ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มิมีความกลัวในเรื่องการขาดรายได้มากกว่า

2) ผลกระทบด้านสุขภาพ มีการสำรวจเกี่ยวกับ การป้องกันการติดเชื้อและดูแลสุขภาพและความวิตกกังวล/ความเครียดของสมาชิกในครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะปกติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้เห็นว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีการป้องกันการติดเชื้อและดูแลสุขภาพ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 94.15 และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีความเครียด/วิตกกังวลเพิ่มขึ้น ร้อยละ 72.93

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเฉพาะผลกระทบด้านสุขภาพจิตสำหรับประชาชนทั่วไป คือ การเกิดความวิตกกังวล การเดินทางออกนอกบ้าน การรับข้อมูลข่าวสารทุกวัน ส่งผลต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วง Lock Down สำหรับผลกระทบต่อผู้สูงอายุในเรื่องของสุขภาพ เนื่องจากในระยะแรกของโควิดผู้สูงอายุอาจจะยังไม่รู้ในเรื่องของการดูแลตนเอง แต่ในระยะที่สองที่เกิดขึ้นมา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เริ่มมีการดูแลตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ประชาชนส่วนใหญ่มีความเครียดในเรื่องการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และกังวลว่าจะไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ

3) ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนกับบุคคลอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะปกติ และผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสมาชิกในครัวเรือนในประเด็นต่าง ๆ พบว่า ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครัวเรือนเป็นปกติ (ไม่มีการเปลี่ยนแปลง) ตามลำดับดังนี้ คนรัก/คู่ร้อยละ 85.37 พ่อแม่-ลูก ร้อยละ 80.73 ญาติ ร้อยละ 79.02 เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 78.29 เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน ร้อยละ 75.61 เพื่อน ร้อยละ 75.37 เพื่อนในสังคมออนไลน์ ร้อยละ 86.34 สำหรับผลกระทบด้านทางสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น ได้แก่ ด้านความรุนแรงในครอบครัว ร้อยละ 97.07 ด้านการถูกล้อเลียน/ทำให้อับอาย/ถูกรังเกียจจากผู้อื่น ร้อยละ 94.63 ด้านการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ร้อยละ 80.49 ด้านวิตกกังวลในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ร้อยละ 47.07 ด้านวิตกกังวลในการไปเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้าง ร้อยละ 45.61 สำหรับประเด็นที่มีผลกระทบลดลง ได้แก่ ด้านการพบปะกับเพื่อนบ้าน/คนในชุมชน (ทั่วไป) ร้อยละ 57.07 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น งานบุญประเพณี ร้อยละ 52.68 ด้านการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 48.78 ด้านการทำกิจกรรมสังสรรค์ ร้อยละ 46.83

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมหรือด้านความสัมพันธ์ และการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน พบว่า ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้าง มีความห่างเหิน มีการหวาดระแวงกันระหว่างชุมชน เช่น บางชุมชนมีการจัดไปเที่ยวในพื้นที่เสี่ยงในช่วงปีใหม่ ทำให้ชุมชนใกล้เคียงมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของคนระหว่างชุมชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป และกิจกรรมส่วนใหญ่ทางตำบลมีการเลื่อนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยง

สำหรับประเด็นผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับด้านการใช้พื้นที่ สาธารณะต่าง ๆ ร่วมกัน พบว่า ในบางพื้นที่ที่มีการปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับการออกกำลังกาย ส่งผลให้ประชาชนต้องมีการใช้พื้นที่ริมทางถนนสำหรับการออกกำลังกายแทน ตลอดจนการจัดสรรพื้นที่สำคัญกลุ่มเสี่ยง หรือผู้ที่ต้องมีการกักตัว/พักคอย ทำให้ในบางตำบล มีการปรับพื้นที่สาธารณะในการบริหารจัดการในส่วนนี้มากขึ้น

4) ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือนเมื่อเทียบกับสภาวะปกติ พบว่า ส่วนใหญ่มีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ผ่านช่องทางโทรทัศน์ ร้อยละ 74.63 ผู้นำชุมชน /อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 71.22 เสียงตามสายในชุมชน ร้อยละ 63.41 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 60.24 เพื่อนบ้านในชุมชน ร้อยละ 55.61 ครอบครัว/ญาติ/เพื่อน ร้อยละ 50.24 โปรแกรมออนไลน์ (Line) ร้อยละ 43.41 เฟซบุ๊ก (Facebook) ร้อยละ 41.71 สื่อวิทยุ ร้อยละ 32.93 เว็บไซต์ (Website) ร้อยละ 20.98 อินสตาแกรม (Instagram) ร้อยละ 12.44 และอื่น ๆ ร้อยละ 0.49 ตามลำดับ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในประเด็นที่ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบ เท่าเดิม ได้แก่ ด้านปัญหาสุขภาพกายจากการใช้อุปกรณ์สื่อสาร (เช่น ปวดตา นิ้วล็อก ฯลฯ) ร้อยละ 69.76 ด้านปัญหาสุขภาพจิตจากการวิตกกังวลเมื่อรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ร้อยละ 60.98 ด้านเสี่ยงต่อการรับข้อมูลข่าวสารเท็จจากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ร้อยละ 59.27 ด้านเกิดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ร้อยละ 58.29 และด้านอื่น ๆ ร้อยละ 3.90

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร พบว่า ข้อมูลข่าวสารระดับจังหวัดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ค่อนข้างล่าช้า ทำให้กว่าประชาชน

ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เป็นโรคระบาด อาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การรับรู้ข่าวสารในตำบล แบ่งออกเป็นคน 2 กลุ่ม คือ คนรุ่นใหม่และชาวบ้าน โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่จะรับข่าวสารทางสื่อออนไลน์ ส่วนชาวบ้านจะรับข่าวสารจากการดูโทรทัศน์ช่องข่าวต่าง ๆ บางครั้งในชุมชนจะมีการรับรู้ข่าวสารผิด ๆ ซึ่งเกิดจากสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้นำในพื้นที่ต้องมีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมผ่านเสียงตามสาย

5) ผลกระทบด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือนเมื่อเทียบกับสภาวะปกติ พบว่า นักเรียน/นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์มากขึ้น ร้อยละ 65.47 ผู้ปกครองต้องหยุดงานเพื่อดูแลบุตรหลานที่หยุดเรียนไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 76.23 ผู้ปกครองต้องซื้ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีเพิ่ม ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 65.02 ผู้ปกครองมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเพิ่ม เช่น ค่าอินเทอร์เน็ตรายเดือน ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 52.91 เด็กมีพฤติกรรมติดสื่อ/เกม/มือถือ ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 60.09 เด็กเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 81.17 เด็กต้องเรียนชดเชย ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 67.71 อื่น ๆ ไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 6.73

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบด้านการศึกษาของเด็กนักเรียน/นักศึกษา รวมถึงผลกระทบของผู้ปกครอง พบว่า เกิดผลกระทบอย่างชัดเจนต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนออนไลน์ของเด็กเล็ก ซึ่งผู้ปกครองต้องคอยดูแลช่วงระหว่างเรียนออนไลน์ ส่งผลให้ต้องกระทบต่อการทำงานของผู้ปกครองตามไปด้วย ตลอดจนการเรียนออนไลน์ในกลุ่มของเด็กเล็กทำให้ความสนใจของเด็กน้อยลง เมื่อเทียบกับไปเรียนในโรงเรียนตามปกติและการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต เด็กนักเรียนบางคนไม่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่สามารถเข้าระบบการเรียนออนไลน์ได้ ทำให้ผู้ปกครองต้องมีการค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ลูกหลาน ส่งผลให้สร้างภาระค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวมากขึ้นตามไปด้วย

5.3 การปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ผลการศึกษาการปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนจากสถานการณ์โรคโควิด-19 ประกอบไปด้วยการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษา มีรายละเอียดการปรับตัวของประชาชนแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ เป็นการศึกษเกี่ยวกับการสร้างอาชีพใหม่ วิธีการพัฒนาตนเอง พฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยและการวางแผนทางการเงินและอาชีพระดับครัวเรือน การปรับตัวด้านเศรษฐกิจของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ไม่มีการสร้างอาชีพใหม่ของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อการเพิ่มรายได้ ร้อยละ 87.56 เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาตนเอง โดยสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน หรือยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต เพื่อการสร้างรายได้/อาชีพ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 62.93 ในส่วนของวิธีการพัฒนาตนเอง แบ่งด้านต่าง ๆ ดังนี้การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ ร้อยละ 25.12 การเรียนรู้จากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ ร้อยละ 12.93 การเรียนรู้โดยการอ่าน ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ร้อยละ 7.80 การเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 10.24 อื่น ๆ ร้อยละ 1.22

สำหรับพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยเพื่ออุปโภค/บริโภคของครัวเรือน ในสถานการณ์โรคโควิด-19 พบว่า มีการปรับตัวในการทำกิจกรรมดังนี้ ได้แก่ การทำอาหารทานเองในครัวเรือน ร้อยละ 90.73 การปลูกผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 61.22 การซื้อสินค้าออนไลน์ ร้อยละ 30.73 การสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ร้อยละ 10.73 การดำเนินธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 7.80 อื่น ๆ ร้อยละ 2.20 การวางแผนการใช้เงินของครัวเรือน ร้อยละ 74.88 และการวางแผนด้านอาชีพของครัวเรือน ร้อยละ 50.98

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนมีการวางแผนในการใช้จ่ายในระดับครัวเรือน มีการระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น และทำให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ๆ ในพื้นที่หรือการปรับตัวด้านอาชีพอย่างร้านค้าทั่วไปเคยขายได้ปกติอาจจะต้องมียกเลิกหรือการเพิ่มขึ้น เช่นการบริหารส่งสินค้าให้ลูกค้าถึงบ้าน ตลอดจนการหารายได้เสริม และมีการประหยัดมากขึ้นโดยการลดการใช้จ่ายสำหรับของที่ไม่จำเป็น การกักตุนอาหารไว้ที่บ้าน เพื่อลดการออกไปนอกบ้าน ทำให้ปลอดภัยจากการพบเจอบุคคลที่หลากหลาย และประหยัดการเดินทาง รวมไปถึงการปรับตัวตามสิ่งที่เป็นส่วนใหญ่อีกจะมีการทำการเกษตรกรรม จะขายได้น้อยลง แต่ก็ปรับเปลี่ยน คือปลูกให้น้อยลงเพราะสินค้าไม่สามารถขายได้เหมือนเดิม โดยมีการเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ลดและเปลี่ยนการปลูกพืช มีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2) การปรับตัวด้านสุขภาพ มีการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม การปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ คือ รับประทานอาหารสุกใหม่ ร้อยละ 82.93 หมั่นล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ หรือแอลกอฮอล์เจล ร้อยละ 75.61 สวมหน้ากาก อนามัย/หน้ากากผ้าตลอดเวลาเมื่ออยู่กับผู้อื่น ร้อยละ 75.37 การเข้าใช้บริการ สถานประกอบการตามมาตรการป้องกันโรคตามที่ราชการกำหนด และตรวจวัดอุณหภูมิ ของผู้เข้าใช้บริการ ร้อยละ 69.02 และหลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่ที่ผู้คนพลุกพล่าน หรืออยู่ในสถานที่ที่การระบายอากาศเป็นระบบปิด ร้อยละ 60.98 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการปรับตัวด้านสุขภาพ ภายและสุขภาพจิต พบว่า ประชาชนมีการป้องกันตัวมากขึ้น โดยการรับข้อมูลและนำมา ปฏิบัติ และเชื่อการให้ความรู้ในการดูแลตนเองเป็นอย่างไร มีการการปรับตัวคือเรียนรู้วิถี ใหม่ ที่จะใช้ชีวิตอยู่ได้ เช่น การรักษาสุขภาพ ออกกำลังกาย ผู้ใหญ่ดูแลในเรื่องสุขภาพ อาหารการกิน เช่น กินร้อน ช้อนกลาง การล้างมือก็ดีขึ้น การทำความสะอาดเสื้อผ้า ก็จะมีผู้สูงอายุที่กลับจากทำงาน เราก็จะให้ความรู้ว่าจะมาถึงบ้านก็ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้า อาบน้ำ ก่อนก่อนที่จะเข้านอนด้วยกัน ก็เป็นวิถีใหม่ที่ดูแลดีขึ้น การอยู่บ้านก็จะต้องทำความสะอาด มีการฆ่าเชื้อ โดยการใช้ผงซักฟอกซักผ้าถูพื้นก่อนทำความสะอาด ทั้งนี้ในชุมชนมีคน เกิดโรคเครียดมากขึ้น ทำให้ผู้นำชุมชนมีการให้กำลังใจและให้ความรู้เพื่อให้ชาวบ้านมี ความรู้ในการป้องกัน ชาวบ้านมีการแบ่งปันกันในหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามสำหรับการปรับตัวของประชาชนที่ประกอบอาชีพในโรงงาน อุตสาหกรรมนั้น จะมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบข้อมูลของแต่ละโรงงานและพยายาม สร้างความเข้าใจให้กับคนทำงานในการต้องหยุดปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยของตนเอง เป็นหลัก และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีการจัดเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำหาวิธีการ พุดคุยและสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้อง จะสร้างความตระหนักมากกว่าความตื่นตระหนก มีสายตรงสำหรับการโทรปรึกษาปัญหาด้านสุขภาพนอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการจัดเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำหาวิธีการพุดคุยและสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้อง จะสร้างความตระหนักมากกว่าความตื่นตระหนก มีสายตรงโทรปรึกษาหมอบ่อยในเรื่อง ของการไปตลาดเดียวกันในโหม้ไลน์ของผู้ที่ติดเชื้อ เจ้าหน้าที่ก็ได้ทำงานตรวจสอบ ความเสี่ยงในโหม้ไลน์ผู้ติดเชื้อ เมื่อรู้ว่าไม่มีความเสี่ยงก็ได้แจ้งไปเพื่อให้เขาได้ลดระดับ ความเครียดลงมา

3) การปรับตัวด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน และการขอ/สมัครขอความช่วยเหลือจากผลกระทบจากโรคโควิด-19 และการได้รับความช่วยเหลือ โดยวิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ มีวิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปกติ ได้แก่ การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว ร้อยละ 80.49 การพูดคุยกัน ร้อยละ 70.98 การใช้โทรศัพท์ ร้อยละ 66.83 การใช้สังคมออนไลน์ ร้อยละ 65.37 การทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ร้อยละ 59.27 อื่น ๆ ร้อยละ 4.39 ตามลำดับ สำหรับการขอ/สมัครขอความช่วยเหลือจากผลกระทบจากโรคโควิด-19 และการได้รับความช่วยเหลือ พบว่า ผู้ส่วนใหญ่ไม่เคยขอ/สมัครขอรับความช่วยเหลือบุคคล แหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ ได้แก่ องค์กรเอกชน (NGOs) ร้อยละ 94.63 เพื่อนในสังคมออนไลน์ ร้อยละ 91.46 เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 83.41ญาติ และเพื่อนบ้าน/คนในชุมชน ร้อยละ 79.27 ตามลำดับ

ทั้งนี้การได้รับการช่วยเหลือพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากบุคคล แหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ ได้แก่ องค์กรเอกชน (NGOs) ร้อยละ 86.83 เพื่อนในสังคมออนไลน์ ร้อยละ 84.15 เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 73.41 เพื่อนบ้าน/คนในชุมชน ร้อยละ 68.78 และญาติ ร้อยละ 69.02

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการปรับตัวด้านสังคม/ด้านความสัมพันธ์และการทำกิจกรรมร่วมกัน พบว่า มีการปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับการสถานการณ์กันมากขึ้น โดยการงดงานสังสรรค์ และงานที่ต้องรวมตัวกันกับคนจำนวนมาก นอกจากนี้ผู้นำชุมชนมีการปรับรูปแบบการประชุมผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ผ่าน โปรแกรม Line อีกทั้งในการจัดกิจกรรมที่จำเป็นในพื้นที่ เช่น งานศพ ผู้นำชุมชนจะออกแบบการบริหารจัดการให้มี อสม. เข้ามาช่วยในการคัดกรองผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

สำหรับด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 (พื้นที่ขายสินค้าในชุมชน/ตลาด) พบว่า ทางหน่วยงานภาครัฐมีการจัดเจ้าหน้าที่เดินตรวจพื้นที่ตลาด มีการให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการได้มีวิธีการป้องกันตนเอง การใส่แมส และมีการปรับให้มีการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ (QR Code) แทนการรับเงินสดมากขึ้น รวมไปถึงการบริหารจัดการพื้นที่ตลาด โดยมีการกันทางเข้าออก 2 ทางของตลาด มีเครื่องตรวจวัดอุณหภูมิ และการจัดพื้นที่สำหรับวางแอลกอฮอล์เพื่อทำความสะอาดมือ ก่อนเข้าตลาด เป็นต้น

4) การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีการปรับตัวอยู่ในระดับ ไม่เคย ได้แก่ เรียนรู้การใช้อุปกรณ์สื่อสารจากผู้รู้/เชี่ยวชาญ ร้อยละ 51.46 เรียนรู้ที่จะรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากสื่อสารสนเทศ ร้อยละ 35.85 ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์สื่อสาร (เช่น ถามลูก/หลาน/เพื่อน) ร้อยละ 34.88 เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่า สำหรับชุมชนกิ่งเมื่องกิ่งชนบท การสื่อสารส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากทางสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ อีกจุดหนึ่ง คือการกระจายเสียงให้ความรู้ เรื่องของภาวะแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงการดูแลตนเอง สำหรับกลุ่มวัยรุ่นจะมีการรับรู้ข่าวมากขึ้นและมาเล่าต่อให้ผู้สูงอายุทราบตามสถานการณ์ รวมทั้งรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ อสม. ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากมุมมองของผู้ให้บริการทางสุขภาพ (สาธารณสุข) พบว่า วิธีที่ส่งผลที่สุดคือการเข้าไปพูดคุย และแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านไลน์ตลอดจนมีการลงพื้นที่พยายามสร้างความเข้าใจ เพราะสิ่งที่ประชาชนจะมั่นใจก็คือสิ่งที่หมอนั้นได้ไปพูดคุยเอง นอกจากนี้กลุ่มผู้นำกลุ่ม อสม. มีการปฏิบัติงานกันอย่างต่อเนื่อง การเคาะประตูบ้าน การออกไปเยี่ยม การให้ความรู้ แจ้งการประกาศของจังหวัดเป็นหลัก โดยการยึดแนวทางปฏิบัติของผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาเป็นหลัก ดังนั้นเวลาประกาศไปถึงขอความร่วมมือได้ง่ายมาก การปฏิสัมพันธ์ มีการแจ้งผู้ใหญ่บ้าน แจ้ง อสม. ภาคีเครือข่าย ขอความร่วมมือตั้งด่านชุมชน ให้ อสม. ไปตั้งด่านชุมชนด้วย ช่วยคัดกรอง ได้รับความร่วมมือดี มีส่วนร่วมในการป้องกัน

5) การปรับตัวด้านการศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวด้านการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน เฉพาะครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนกำลังศึกษาอยู่จำนวน 223 ครัวเรือน พบว่า ในครัวเรือนที่มีสมาชิกกำลังศึกษาอยู่มีระดับการปรับตัวอยู่ในระดับ ไม่เคย ได้แก่ จ้างครูสอนพิเศษเพิ่มให้ลูก/หลาน ร้อยละ 81.17 ขอให้คนรู้จักสอนหนังสือให้ลูก/หลาน ร้อยละ 74.44 ขอให้คนรู้จักช่วยดูแลลูก/หลานระหว่างหยุดเรียน ร้อยละ 73.09 และ คนในครอบครัวต้องแบ่งเวลาสอน/ดูแลลูก/หลาน ร้อยละ 46.19 ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ พบว่า ผู้ปกครองมีการวางแผนในการจัดสรรเวลาเพื่ออยู่กับบุตรหลานมากขึ้น ในกรณีที่ต้องให้มีการเรียนออนไลน์ รวมไปถึงมีการปรับตัวในการเรียนรู้ระบบออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนควบคู่ไปด้วยด้าน

การศึกษาเด็กที่ต้องไปโรงเรียนก็ต้องเตรียมพร้อมก่อนออกจากบ้าน เช่น เตรียมเจล แอลกอฮอล์ เตรียมแมสก์ทุกครั้งก่อนไปโรงเรียน นอกจากนี้ผู้ปกครองมีการไปรับ - ส่ง บุตรหลานที่โรงเรียนเองมากขึ้น เพื่อป้องกันการติดโรคระบาด

6. สรุปและอภิปรายผล

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ผลกระทบจากสถานการณ์โรคโควิด-19

1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ ผลกระทบ ระยะระบาดครั้งแรก (ก่อน 3 พฤษภาคม 2563) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ รายได้ลดลง และผลกระทบด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน หลายพื้นที่ทั่วประเทศได้รับ ผลกระทบคล้ายกันหมด ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กต้องปิดตัวลง กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้รับ ผลกระทบจากสินค้าทางการเกษตรที่ไม่สามารถขายได้ การเกิดชะลอตัวในการจับจ่าย สินค้าของประชาชน

2) ผลกระทบด้านสุขภาพ พบว่า การป้องกันการติดเชื้อและดูแลสุขภาพ และความวิตกกังวล/ความเครียดของสมาชิกในครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะปกติ ส่วนใหญ่ได้ผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สมาชิกในครัวเรือน มีการป้องกันการติดเชื้อและดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น การเกิดตามวิตกกังวล การเดินทางออก นอกบ้าน การรับข้อมูลข่าวสารทุกวัน ส่งผลต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก

3) ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า การเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนกับบุคคลอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะปกติ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้น ได้แก่ ด้านความรุนแรงในครอบครัว การร่วมกิจกรรม ในชุมชนลดลง ความสัมพันธ์ในชุมชนเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้าง ห่างขึ้น มีการหวาดระแวงกันระหว่างชุมชน สำหรับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง กับด้านการใช้พื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ร่วมกัน โดยเฉพาะสถานที่ออกกำลังกายบางพื้นที่ ปิดไม่ให้ใช้สถานที่ ประชาชนมีการปรับตัวโดยวิ่งบนถนนแทน

4) ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือนเมื่อเทียบกับสภาวะปกติพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ผ่านสื่อโทรทัศน์ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารระดับจังหวัดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ค่อนข้างล่าช้า ทำให้กว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เป็นโรคระบาด อาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

5) ผลกระทบด้านการศึกษา พบว่า นักเรียน/นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์ ได้รับผลกระทบมากขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนออนไลน์ของเด็กเล็ก ทำให้ผู้ปกครองต้องคอยดูแลช่วงระหว่างเรียนออนไลน์ ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของผู้ปกครองตามไปด้วย

6.1.2 การปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนจากสถานการณ์โรคโควิด-19

1) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ พบว่า ไม่มีการสร้างอาชีพใหม่ของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อการเพิ่มรายได้ และการพัฒนาตนเอง โดยสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน หรือยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นของสมาชิกในครัวเรือนเพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต เพื่อการสร้างรายได้/อาชีพ และยังไม่มีการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น สำหรับพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยเพื่ออุปโภค/บริโภคของครัวเรือน พบว่า มีการปรับตัวด้านเศรษฐกิจ เช่น การทำอาหารรับประทานเองในครัวเรือน และมีการวางแผนในการใช้จ่ายในระดับครัวเรือน มีการระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ตลอดจนทำให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ๆ

2) การปรับตัวด้านสุขภาพ พบว่า พฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน มีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ คือ รับประทานอาหารสุกใหม่ ประชาชนมีการป้องกันตัวมากขึ้น โดยการรับข้อมูลและนำมาปฏิบัติ และ มีการปรับตัวคือเรียนรู้วิถีใหม่ที่จะใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

3) การปรับตัวด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า ส่วนใหญ่ มีวิธีการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับปกติ และยังไม่เคยขอ/สมัครขอรับความช่วยเหลือบุคคลหรือแหล่งสนับสนุนช่วยเหลือ โดยมีการปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับการสถานการณ์กันมากขึ้น มีการจัดงานสังสรรค์ และงานที่ต้องรวมตัวกันกับคนจำนวนมาก ๆ และทางหน่วยงานภาครัฐมีการจัดเจ้าหน้าที่ตรวจพื้นที่สาธารณะตลอดจนการให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการในการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

4) การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการปรับตัวด้านการสื่อสาร โดยการรับข้อมูลข่าวสารจากทางสังคมออนไลน์มากขึ้น และการให้ความรู้กับชุมชนผ่านการกระจายเสียง

5) การปรับตัวด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีการวางแผนในการจัดสรรเวลาเพื่ออยู่กับบุตรหลานมากขึ้น ในกรณีที่ต้องให้มีการเรียนออนไลน์ รวมไปถึงมีการปรับตัวในการเรียนรู้ระบบออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนควบคู่ไปด้วย ด้านการศึกษาเด็กที่ต้องไปโรงเรียนก็ต้องเตรียมพร้อมก่อนออกจากบ้าน

6.1.3 แนวปฏิบัติชีวิตวิถีใหม่ การสร้างความเชื่อมั่นและความต้องการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคโควิด-19

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรมีการตระหนักถึงมาตรการที่รัฐบาลกำหนดให้ประชาชนปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนการทำงาน โดยทำที่บ้าน หรือ Work from home การวางแผนด้านการเงินของครัวเรือน ด้านการเรียนภายใต้สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 นักเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ การค้นหาและฝึกทักษะอาชีพเพื่อหาอาชีพเสริมให้กับตนเอง ในช่วงวิกฤติไวรัสโควิด-19

6.2 อภิปรายผล

ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในจังหวัดนครราชสีมาในมิติเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้ 1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ไม่มีสมาชิกในครัวเรือนถูกเลิกจ้างถาวร และหลายพื้นที่ทั่วประเทศได้รับผลกระทบคล้ายกันหมด ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กต้องปิดตัวลง กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสินค้าทางการเกษตรที่ไม่สามารถขายได้ การเกิดชะลอตัวในการจับจ่ายสินค้าของประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของกฤษฎา บุญชัย และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องการประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น ฯ ต่อภาวะโรคระบาด COVID-19 พบว่า ชุมชนน่าน ใช้วิธีประหยัดเงินมากขึ้น ปลูกผักบ้าง และ stock อาหาร ภูเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ และเก็บผักขีวโพด หาอาชีพเสริม อำนวยความสะดวกให้พ่อค้าเข้ามารับซื้อผลผลิตจากชุมชน ชุมชนน้ำซึ่มหาสารคาม วิธีประหยัดเป็นหลัก แต่ก็ไม่สามารถช่วยมากนักเพราะปกติก็กินน้อยใช้น้อย

อยู่แล้ว นี่ครัวเรือนประมาณ 50,000 บาทต่อครอบครัว 2) ผลกระทบด้านสุขภาพ ผลกระทบส่วนใหญ่ในด้านสุขภาพจิตสำหรับประชาชนทั่วไป คือ การเกิดความวิตกกังวล การเดินทางออกนอกบ้าน การรับข้อมูลข่าวสารทุกวัน ส่งผลต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับบทความวิชาการของ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2563) วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานสุขภาพจิตภายใต้วิกฤตโควิด-19 ของประเทศไทย อธิบายว่า วิกฤตการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ จิตของบุคคลทุกระดับ ทั้งต่อประชาชนทั่วไป กลุ่มเสี่ยง ผู้สงสัยว่าอาจติดเชื้อ ผู้ป่วย และญาติ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วย ทั้งใน ระหว่างและภายหลังวิกฤต และการนำองค์ความรู้และการดำเนินงานสุขภาพจิตในภาวะวิกฤตอย่างเป็นระบบโดยการ มีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญในความสำเร็จทั้งการควบคุมการระบาด และการแก้ไขผลกระทบทางจิตใจตามบริบทของประเทศ 3) ผลกระทบด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อม พบว่า ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างห่างเหิน มีการหวาดระแวงกัน ระหว่างชุมชน และทำให้ชุมชนใกล้เคียงมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของคนระหว่างชุมชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป 4) ผลกระทบ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารระดับจังหวัดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ค่อนข้างล่าช้า ทำให้กว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เป็นโรคระบาด อาจจะทำให้เกิดการ แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วแล้ว สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ธาณี ชัยวัฒน์ และคณะ (2563) เรื่อง พฤติกรรมครอบครัวในสถานการณ์ COVID-19 พบว่า การรับรู้จำนวนผู้ป่วย และข้อมูลการระบาดของ COVID-19 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารในภาพรวม แต่ไม่อาจจะรับรู้ในระดับจังหวัดได้อย่างแม่นยำนัก เช่น จำนวนผู้เสียชีวิตหรือจำนวนผู้ติดเชื้อ ในจังหวัด เป็นต้น ภาพในใจของประชาชนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับความสูญเสีย ความเสียหายภาพใหญ่ๆ หรือเป็นภาพรวม เช่น เศรษฐกิจแย่ 5) ผลกระทบด้านการศึกษา พบว่า เกิดผลกระทบอย่างชัดเจนต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนออนไลน์ ของเด็กเล็ก ซึ่งผู้ปกครองต้องคอยดูแลช่วงระหว่างเรียนออนไลน์ ส่งผลให้ต้องกระทบ ต่อการทำงานของผู้ปกครองตามไปด้วย

สำหรับการปรับตัวของสมาชิกในครัวเรือนจากสถานการณ์โรคโควิด-19 ในแต่ละมิติ พบว่า 1) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนมีการวางแผนในการ ใช้จ่ายในระดับครัวเรือน มีการระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น การทำอาหารทางเอง

ในครัวเรือน และทำให้เกิดกลุ่มอาชีพใหม่ๆ ในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ทนงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะและคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง "New Normal" วิถีชีวิตใหม่ และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ พบว่า คนไทย ต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน สั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่ จั๊บจ่าย อย่างระมัดระวัง ทำงานอยู่ที่บ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การงาน การเรียน และธุรกิจ ต้องปรับตัว 2) การปรับตัวด้านสุขภาพ พบว่า ประชาชนมีการป้องกัน ตัวมากขึ้น โดยการรับข้อมูลและนำมาปฏิบัติ และเชื่อการให้ความรู้ในการดูแลตนเอง เป็นอย่างไร มีการการปรับตัวคือเรียนรู้วิถีใหม่ ที่จะใช้ชีวิตอยู่ได้ สอดคล้องกับบทวิเคราะห์ ของ อวาทิพย์ แว (2563) มีการวิเคราะห์เรื่อง COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพในวันนี้ อธิบายว่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของ โรคติดเชื้อโควิด-19 พบว่า ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ช่องทางการแพร่กระจายของเชื้อเพียงร้อยละ 30.9 มีความรู้และความ เข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการล้างมืออย่างถูกวิธีร้อยละ 69.0 มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ ไอและการจามที่ถูกวิธีร้อยละ 55.2 มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ สวมใส่หน้ากากอนามัยอย่างถูกวิธีร้อยละ 80.0 3) การปรับตัวด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับการสถานการณ์กันมากขึ้น มีการงดงานสังสรรค์ และ งานที่ต้องรวมตัวกันกับคนจำนวนมาก ๆ และมีการทำงานอยู่กับบ้านมากขึ้น สอดคล้อง กับการศึกษาของพิรพัฒน์ ใจแก้วมา (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรม การดำรงชีวิต แบบปรกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-19 ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ พบว่าผู้คนจะอยู่ บ้านกันมากขึ้นอาจจะเป็นเพราะต้องการสร้างสถานที่เพื่อเป็นสถานที่ อำนวยต่อการทำงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้านมากขึ้น หรือในอนาคตต่อไป คนจะนิยมอยู่บ้านเดียวกว่าคอนโดมิเนียม เพราะไม่ต้องการใช้ลิฟท์ หรือพื้นที่ร่วมกับ ผู้อื่น 4) การปรับตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท การสื่อสาร ส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสารจากทางสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ อีกจุดหนึ่ง คือการกระจาย เสี่ยงให้ความรู้ เรื่องของภาวะแวดล้อมต่าง ๆ รวมถึงการดูแลตนเอง สอดคล้องกับการวิจัย ของ ทนงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง "New Normal" วิถีชีวิตใหม่ และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ อธิบายว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การทำงานไม่ว่าจะเป็นการประชุมผ่าน Zoom Application

และการทำงานร่วมกับทุกคนใน องค์กรผ่าน Google Doc ในด้านการเรียน นักเรียนต้องเปลี่ยนรูปแบบเป็นการเรียนผ่านระบบ ออนไลน์แทน เพื่อไม่ให้นักเรียนต้องหยุดชะงักลง และ 5) การปรับตัวด้านการศึกษา ผู้ปกครองมีการวางแผนในการจัดสรรเวลาเพื่ออยู่กับบุตรหลานมากขึ้น ในกรณีที่ต้องให้มีการเรียนออนไลน์ รวมไปถึงมีการปรับตัวในการเรียนรู้ระบบออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนควบคู่ไปด้วยด้านการศึกษาค้นคว้าที่ต้องไปโรงเรียนก็ต้องเตรียมพร้อมก่อนออกจากบ้าน

6.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยด้านผลกระทบและการปรับตัว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เข้ากับชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์วิกฤติการณ์อื่น ๆ ในอนาคตได้ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ในแต่ละประเด็น ดังนี้

6.3.1 ด้านผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐควรติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นจนถึงระดับครัวเรือน และชุมชนอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง เนื่องจากข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาจะมีปัจจัยแทรกซ้อนที่เป็นพลวัตร จนไม่ได้ข้อมูลที่ตรงตามความจริง ทั้งนี้ส่วนใหญ่มิได้ลดลงองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นควรเร่งดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการสร้างอาชีพในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลอันเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงชุดความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันการติดเชื้อโควิด การดูแลสุขภาพและความวิตกกังวล/ความเครียดของประชาชนอย่างถูกต้อง นอกจากนี้รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนและทุกวัยเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่รับผิดชอบในระดับชุมชน ควรมีการออกแบบระบบการติดตามเฝ้าระวังและรายงานผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความรวดเร็วแม่นยำและเข้าถึงการแก้ไขปัญหาได้ทันทีเพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพการจัดการวิกฤตเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเตรียมตัวเผชิญกับวิกฤตต่าง ๆ ในอนาคต

นอกจากนี้ ณ ช่วงเวลานั้นรัฐบาลควรมีการเร่งจัดหาวัคซีนประชาชน ทั้งนี้อาจจะขอความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการช่วยจัดหาวัคซีนทางเลือก เข้ามาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและตรงตามความต้องการของประชาชนซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติและหารายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของตนเอง ทั้งนี้ในอนาคตหากเกิดวิกฤตในลักษณะนี้ รัฐบาลต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการจัดการกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ

6.3.2 ด้านการปรับตัว

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินนโยบายการสนับสนุนให้ประชาชนสร้างอาชีพในท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในครัวเรือน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองควรให้การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มต่างอาชีพในชุมชน เพราะเมื่อหากเกิดวิกฤตในลักษณะเช่นนี้อีก ประชาชนจะยังคงสามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับตนเองภายในชุมชนได้ ด้านสุขภาพกระทรวงสาธารณสุขส่งออกนโยบายให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดตามพฤติกรรมของประชาชน พร้อมทั้งให้ความรู้ในการดูแลตนเอง การปรับตัวคือเรียนรู้วิถีใหม่

รัฐบาลควรติดตามข้อมูลการปรับตัวของประชาชนให้ชัดเจนเพื่อใช้ปรับแผนดำเนินการโดยอาจจะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ แผนงานส่วนกลางโดยภาพรวม และแผนงานระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละด้านเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการหนุนเสริมให้ประชาชนได้พึ่งตนเองและมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการอย่างจริงจัง

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จังหวัดนครราชสีมาควรมีการผลักดันให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ติดตามรวบรวมข้อมูล เสนอแนวทางการหนุนเสริมชุมชนในระดับกลุ่มอาชีพ ช่วงวัย และกลุ่มการศึกษาอาชีพ เลือกใช้แนวทางการร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

6.3.3 ด้านแนวปฏิบัติชีวิตวิถีใหม่

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐควรมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนที่เป็นแนวปฏิบัติวิถีใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การศึกษาแบบผสมผสานในการเรียนออนไลน์ การใส่หน้ากากอนามัยเมื่อเดินทางไปในที่สาธารณะที่มีกลุ่มคนจำนวนมาก

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(1) จังหวัดควรมีการประสาน/สั่งการไปยังหน่วยงานในพื้นที่ผู้นำในระดับต่างๆ เกี่ยวกับการสื่อสารให้ประชาชนตระหนักถึงมาตรการที่รัฐบาลกำหนดให้ประชาชนปฏิบัติ เช่น การเว้นระยะห่างระหว่างสังคม ไม่ไปที่ชุมชน มีการใช้ชีวิตโดยหลีกเลี่ยงการพบปะผู้คน อยู่บ้านเป็นส่วนใหญ่หากจำเป็นต้องออกไปข้างนอกต้องมีการป้องกันการใส่หน้ากากอนามัย การทำความสะอาดมือทุกครั้งหลังออกจากบ้าน เป็นต้น

(2) สถาบันการศึกษาควรมีการปรับรูปแบบของการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ทดแทนระบบการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยนักเรียน นักศึกษาควรมีแนวทางการวางแผนการใช้ชีวิตวิถีใหม่โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความยืดหยุ่น ทักษะการเรียนรู้ตลอดเวลา และทักษะการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับกับภาวะความเปลี่ยนแปลงภายใต้วิถีชีวิตปกติใหม่ ได้อย่างเหมาะสม

(3) หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน การฝึกทักษะอาชีพเพื่อหาอาชีพเสริมให้กับประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นการพัฒนาฝึกทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบและการปรับตัวของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ จังหวัดนครราชสีมา ได้ทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ชุมชน และชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้ให้ข้อมูลอันเกี่ยวเนื่อง และเกิดประโยชน์แก่โครงการงานวิจัยในครั้งนี้

8. เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัย และคณะ. (2563). การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID-19. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนพัฒนาท้องถิ่น.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). สถานการณ์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563 จากเว็บไซต์ <https://media.thaigov.go.th>.
- จำเนียร จวงตระกูล และคณะ. (2563). การวิจัยแบบผสม: การนำการออกแบบการวิจัยแบบผสมเจ็ดรูปแบบสู่การปฏิบัติ. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 14 (1).
- ทองคำดี แสงสว่างวัฒนะ และคณะ. (2563). "New Normal" วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19 : การงาน การเรียน และธุรกิจ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 4 (3)
- ธานี ชัยวัฒน์ และคณะ. (2563). รายงานการวิจัยเรื่อง เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมว่าด้วยเส้นทางชีวิตและกิจกรรมร่วมของครัวเรือนไทยภายใต้สถานการณ์ COVID-19. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเรือน ทองทิพย์. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับศักยภาพของผู้นำต่อการพัฒนา องค์การแบบ New Normal. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 5 (11). 434-447.

- ปิยะวัตติ บุญ-หลง และคณะ. (2559). งานวิชาการเพื่อสังคม: หลักการและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- พีรพัฒน์ ใจแก้วมา. (2563). การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-19 ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะเกษตรศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม).
- มดิชนออนไลน์. (2563). สถานการณ์โรคระบาดโควิด – 19 ของจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2563, จากเว็บไซต์ <https://www.matichon.co.th>
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2563). การดำเนินงานสุขภาพจิตภายใต้วิกฤตโควิด-19 ของประเทศไทย. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 28(4).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสอง ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2563, จากเว็บไซต์ http://www.bict.moe.go.th/2020/images/G_Data/file/6311/631126-1/2.1.pdf.
- อวาทิพย์ แว. (2563). COVID-19 กับการเรียนรู้สู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในวันนี้. วารสารสมาคมวิชาชีพสุขภาพ. 35(1)